

Těžby v EVL Vlárský průsmyk jako hlavní faktor ohrožující tamní populace zvláště chráněných a ohrožených druhů brouků

Shrnutí

EVL CZ0724430 Vlárský průsmyk je unikátní a pro zachování biodiverzity České republiky klíčové území. Vyskytuje se zde řada druhů ohrožených i zákonem chráněných, tedy uvedených v Červeném seznamu bezobratlých nebo v příloze Vyhlášky 395/1992 Sb. Několik druhů hmyzu zde má těžiště výskytu nebo dokonce jedinou lokalitu v České republice. Lesy Vlárského průsmyku jsou převážně majetkem státu ve správě Lesů ČR s.p. Jsou chráněny jako 1. zóna CHKO Bílé Karpaty, na 3 170 ha zde byla vyhlášena evropsky významná lokalita Vlárský průsmyk, a také tu najdeme několik drobných rezervací. Starší porosty Vlárského průsmyku přesto byly prakticky vykáceny. Většinu území zabírají mlaziny, což představuje zcela zásadní ohrožení biodiverzity vázané na staré stromy a mrtvé dřevo, která je v EVL Vlárský průsmyk mimořádně významná. Těžby ve zbytcích starších porostů probíhají i nadále, stejně jako intenzivní odstraňování mrtvého dřeva z porostů mladších.

Fauna

Jako příklad nejvýznamnějších druhů lze jmenovat např. tyto brouky: rýhovec pralesní (*Rhysodes sulcatus*), pralesní potemník *Bolitophagus interruptus*, větevníček *Ulorhinus bilineatus*, dlouhoústec *Lopheros rubens*, kovařík *Ampedus hjorti*. Vlárský průsmyk je jedním z pouhých tří míst výskytu kriticky ohroženého tesaříka alpského (*Rosalia alpina*) v České republice, kvůli jehož ochraně zde byla vyhlášena evropsky významná lokalita Vlárský průsmyk. Všechny výše zmiňované, ochrannářsky významné druhy hmyzu potřebují k životu mrtvé dřevo, nebo staré a různě poškozené stromy. Jejich nároky proto splňují pouze porosty s dostatkem starých a doupných stromů a ležícího i stojícího mrtvého dřeva.

Ohrožení

Přežití těchto organismů na území Vlárského průsmyku zásadně ohrožují rozsáhlé těžby, které v posledních dekádách zbavily většinu území starších stromů. V EVL Vlárský průsmyk se starší porosty dochovaly již jen v maloplošných zvláště chráněných územích (MZCHÚ PP Chladný vrch, PP Okrouhlá a PR Sidonie) a několika dalších porostech s celkově minimální rozlohou.

Pro zachování stávajících unikátních hmyzích fenoménů, včetně tesaříka alpského v EVL Vlárský průsmyk proto považujeme za nezbytné **zamezit odstraňování mrtvého dřeva a těžbám ve starších porostech**. Je nezbytné zajistit ochranu všech zbývajících starších porostů ideálně formou vyhlášení maloplošného zvláště chráněného území.

Stávající rozlohy starších porostů ve Vlárském průsmyku jsou již bohužel tak nízké, že ani okamžité zastavení všech těžeb nezajistí přežití populací ohrožených druhů, včetně tesaříka alpského a rýhovce pralesního. Považujeme proto za nezbytné přistoupit k aktivním krokům na jejich podporu. Je třeba co nejrychleji významně zvýšit nabídku stanovišť těchto druhů a zajistit jejich prostorovou a časovou kontinuitu. Konkrétně je třeba: 1/ **cíleně pěstovat mohutné stromy**, 2/ na vhodných místech **zajistit ořez stromů** a 3/ **zvýšit nabídku mrtvého dřeva velkých průměrů**. Tedy naředit části mladších porostů tak, aby byl umožněn co nejrychlejší přírůst ponechaných stromů. Zároveň tak dojde k rozrůznění věkové struktury porostů. Ve vytvořených řídkých porostech je, zejména pro tesaříka alpského, nutné některé stromy ořezávat. Pro druhy vázané na tlející dřevo pak zajistit dostatek

dřeva jeho navedením na vhodná místa. Potřebné kroky jsou detailně popsány v metodikách Ministerstva životního prostředí v kapitolách týkajících se EVL Vlárský průsmyk (Čížek et al, 2015 a, b).

Dále je nezbytné v celé oblasti EVL zamezit tomu, aby se v době výskytu dospělců tesaříka alpského (červenec-srpen) nacházely skládky bukového dřeva (včetně metrového dříví). Do takového dřeva totiž samičky kladou přednostně vajíčka a ta jsou pak spolu s dřevem odvážena z lokality pryč. Populace se tak nadále oslabuje. Tento negativní vliv zmíněného aspektu lesního hospodaření je dobře popsán v řadě literárních zdrojů. Z porostů v EVL by také nemělo být odstraňováno žádné ležící či stojící mrtvé dřevo.

Závěr

Státní podnik byl na problém upozorňován, stejně jako ochrana přírody. K situaci se vyjadřovala Česká společnost entomologická, Odborná entomologická skupina při Agentuře ochrany přírody a krajiny. Státní podnik nicméně v území stále těží. Kvůli setrvalému a dlouhodobému zhoršování kvality území proto intenzivně hrozí, že některé druhy hmyzu, včetně tesaříka alpského, bez provedení výše uvedených opatření v oblasti vyhynou.

Literatura:

Čížek L., Kostanjšek F., Hauck D. Konvička O., Foltan P., Okrouhlík J, 2015 Management populací evropsky významných druhů hmyzu v České republice: Rýhovec pralesní (*Rhysodes sulcatus*). Certifikovaná metodika MŽP, 27 pp.

<http://baloun.entu.cas.cz/~cizek/BrouciNatura2000ManagementPopulaci/RyhovecMetodikaPece.pdf>

Čížek L., Drag L., Hauck D. Foltan P., Okrouhlík J, 2015 Management populací evropsky významných druhů hmyzu v České republice: Tesařík alpský (*Rosalia alpina*). Certifikovaná metodika MŽP, 29 pp.

<http://baloun.entu.cas.cz/~cizek/BrouciNatura2000ManagementPopulaci/TesarikAlpskyMetodikaPec e.pdf>

Česká společnost entomologická: *Vyjádření k žádosti o posouzení významu území a návržení optimálního managementu pro vybrané porostní skupiny v EVL Vlárský průsmyk ze dne 8.3.2017.*

Příloha I. Vybrané zvláště chráněné druhy bezobratlých , které negativně ovlivňuje stávající lesní hospodaření v EVL Vlárský průsmyk

Druh	České jméno	Zákon 114/92 Sb.	Směrnice EEC	Červený seznam
* <i>Rosalia alpina</i>	tesařík alpský	KO	HD II, HD IV	CR
<i>Cucujus cinnaberinus</i>	lesák rumělkový	SO	HD II, HD IV	EN
<i>Lucanus cervus</i>	roháč obecný	O	HD II	EN
<i>Elater ferrugineus</i>	kovařík rezavý	SO		CR
* <i>Carabus variolosus</i>	střevlík hrbolatý	SO	HD II, HD IV	VU
<i>Gnorimus variabilis</i>	zdobenec proměnlivý	SO		EN
<i>Rhysodes sulcatus</i>	rýhovec pralesní	KO	HD II	CR

**= předměty ochrany EVL
Vlárský průsmyk*

Příloha II. Vybrané druhy brouků z Červeného seznamu, které negativně ovlivňuje stávající lesní hospodaření v EVL Vlárský průsmyk

Druh	Červený seznam ČR, status druhu
<i>Bolitophagus interruptus</i>	CR
<i>Ulorhinus bilineatus</i>	VU
<i>Lopheros rubens</i>	EN
<i>Ampedus hjorti</i>	jediná lokalita v ČR
<i>Cyllodes ater</i>	VU
<i>Platydema dejeani</i>	CR
<i>Conopalpus testaceus</i>	VU
<i>Endomychus coccineus</i>	VU
<i>Nacerdes carniolica</i>	EN
<i>Neomida haemorrhoidalis</i>	VU
<i>Stenagostus rhombeus</i>	EN
<i>Triplax scutellaris</i>	EN
<i>Benibotarus taygetanus</i>	VU
<i>Microrhagus pygmaeus</i>	EN
<i>Mycetophagus multipunctatus</i>	VU
<i>Prionocyphon serricornis</i>	VU
<i>Quedius truncicola</i>	CR
<i>Serropalpus barbatus</i>	VU
<i>Triphyllus bicolor</i>	VU